

PROGRAMAS

3º Curso

2014-2015

ÍNDICE

1º Cuadrimestre

Páx

-
- **Servizos Sociais Especializados (Obrigatoria)..... 1**
  - **Metodoloxía da Investigación Social (Obrigatoria)..... 4**
  - **Traballo Social con Individuos e Familias (Obrigatoria)..... 7**
  - **Soportes Documentais e Xestión da Infor... (Obrigatoria)....11**
  - **Traballo Social no ámbito da Saúde Mental (Optativa).....15**
  - **Traballo Social con Menores (Optativa).....19**
  - **A Investigación Cualitativa en TS (Optativa)..... 23**
  - **Traballo Social con Persoas con Discapacidade (Optativa) 26**

2º Cuadrimestre

Páx

-
- **Política Social e Traballo Social (Obrigatoria).....31**
  - **Prácticas de Investigación en TS (Obrigatoria).....35**
  - **Deseño e Avaliación de Proxectos de Int. Soc. (Obrigatoria)38**
  - **Traballo Social e Xénero (Optativa).....42**
  - **Traballo Social con Maiores (Optativa).....45**
  - **Traballo Social e Adiccións (Optativa).....48**

1º Cuadrimestre

G3171321 – Servizos Sociais Especializados (O Contexto Institucional do Traballo Social) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 36.00
- Clase Interactiva Seminario: 9.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Castro Neo, Mª Jesús

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender a estrutura e organización dos Servizos Sociais especializados.
- Ser capaz de detectar os mecanismos de exclusión e discriminación no acceso á protección social e formular fórmulas para corríxilos no ámbito dos Servizos Sociais especializados.
- Coñecer e comprender o desempeño profesional dos/ás traballadores/ás sociais nos Servizos Sociais especializados

Contidos

I.-A organización dos Servizos Sociais especializados no ámbito das Administracións públicas.

II.-Marco xurídico dos Servizos Sociais especializados.

III. -A exclusión social e os Servizos Sociais especializados.

IV. -Os Servizos Sociais especializados para sectores de poboación e/ou necesidades específicas: servizos, programas, equipamentos e prestacións:

- *Persoas maiores
- *Persoas con discapacidade
- *Sistema de Autonomía persoal
- *Familia e menores
- *Muller
- *Persoas con adicción a drogas
- *Reclusos e ex-reclusos
- *Minorías étnicas e migracións

VII - Funcións do traballador/a social nos Servizos Sociais especializados.

Bibliografía básica e complementaria

- Alemán, C. e García Serrano, M. (2007). Servicios Sociales Sectoriales.Madrid:Ed. Universitaria Ramón Areces.
- Alemán, C., García Serrano, M. e Alonso, J.M.(2011). Servicios Sociales Públicos.Madrid:Tecnos.
- Colom, D. e Miranda, M. (Directores) (1999). Poblaciones Y Bienestar social .Zaragoza:Mira editores.
- Colom, D. e Miranda, M. (Directores) (1999). Organizaciones de bienestar Social. Zaragoza:Mira Editores.

-Garces Ferrer , J. (Coordinador) (1996). Sistema político y administrativo de los servicios sociales . Valencia: Ed. Tirant lo Blanch.

Competencias

Na Memoria do Título de Grao en Traballo Social sinálase que esta materia contribúe a alcanzar as seguintes competencia, para alcanzar os obxectivos propostos para a titulación:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.
- Adquirir facultades para contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
- Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.
- Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que as implementar.

Competencias transversais:

- .- Capacidade de análise e síntese.
- .- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- .- Capacidade de razoamento crítico.
- .- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- .- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A docencia está organizada en 36 horas distribuídas en sesións na aula , e impartidas ao grupo grande. Outras 9 horas a cada grupo en que se subdivida o grupo grande, distribuídas ao longo do período lectivo en 6 sesións na aula de 1 hora e 30 minutos de duración cada unha. Nas sesións na aula a docencia será de tipo expositivo, con menor participación activa do alumnado, e de tipo interactivo en que si o alumnado terá unha participación máis activa.

Docencia expositiva: A través de exposicións na aula e dando lugar á participación, a profesora explicará aspectos básicos e centrais de cada tema establecido no programa, achegando información esencial e delimitando conceptos, resaltando os aspectos relevantes e as relacións entre eles.

Docencia interactiva: O alumnado individualmente ou organizado en equipos de traballo desenvolverá actividades que requirirán unha participación activa na construción do seu propio coñecemento. Realizarase a lectura/visionado e análise de textos ou material audiovisual con debate titorizado e / ou preguntas na aula. Utilización de bibliografía, fontes estatísticas ou outros materiais vinculados ao programa académico e complementario á teoría impartida na asignatura, ben proporcionado pola profesora ou buscados e achegados polo alumnado, con exposicións por parte de este dos traballos a realizar na aula. Ademais o/a alumno/a terá que realizar un traballo de curso en grupo segundo as pautas específicas a indicar pola profesora.

A través das titorías se orienta e asesora sobre as actividades e tarefas propostas ao alumnado. Así mesmo resolveranse dúbidas que se lle poidan presentar ao alumnado no seu proceso de aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A valoración da aprendizaxe enténdese como un proceso a través de que se comproba o nivel do logro en relación aos obxectivos sinalados. Toda valoración a realizar responde a unha parte do contido do programa da materia.

A avaliación da materia realizarase mediante unha avaliación continua e a realización dunha proba parcial e exames finais.

A proba escrita e exames finais oficiais terá un valor de 80% sobre a cualificación global, e cumprirá acadar unha puntuación mínima de 4 para poder sumar a puntuación obtida na avaliación continua.

A avaliación continua terá un valor do 20%, e realizarase sobre actividades do alumnado elaboradas a nivel individual ou grupal nas sesións interactivas, e sobre a base de:

0,5 PUNTOS POR :

.-Asistencia a clases interactivas:

6 asistencias: 0,5 ptos.

- 5 asistencias: 0,4 ptos.
- 4 asistencias: 0,3 ptos
- 3 asistencias: 0,2 ptos.
- 2 asistencias: 0,1 ptos.
- 1 asistencia: 0 ptos.

1,5 PUNTOS POR:

- .-Elaboración de traballos e / ou exposición dos mesmos na aula
- .-Lectura e análise de textos, e / ou visionado e análise de material audiovisual
- .-Intervencións, reflexións, e análise sobre cuestións expostas na aula

As actividades realizadas na aula non son recuperables fora das sesións docentes establecidas, agás que a non asistencia estea xustificada dentro dos supostos legais establecidos.

Teranse en conta para valorar as actividades anteriores criterios como:

- .-Participación activa en clase, tanto espontánea como estruturada, e calidade das mesmas
- .-Capacidade creativa
- .-Entrega en prazo das activades propostas

A USC é unha Universidade presencial, e o alumnado ten o deber de asistir regularmente ás actividades lectivas programadas.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e as causas polas que se pode xustificar a non asistencia a clase son as establecidas na Regulación que para tal fin aprobou a USC e as normas propias do centro.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación de faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

Nas situacións previstas que imposibilitan manter a dinámica da avaliación continua presencial o alumnado poderá solicitar a dispensa de asistencia, polo procedemento establecido polo centro e nos prazos fixados. Nestas situacións realizaranse as actividades que oportunamente sexan fixadas co correspondente sistema de avaliación.

Os traballos individuais ou grupais realizados polo alumnado terán que ser orixinais. Calquera traballo copiado suporá un suspenso na materia ata a seguinte convocatoria. Para os efectos de avaliación un mesmo traballo non poderá ser utilizado en varias materias, non sendo que as actividades se programen de forma coordinada.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal do alumnado estímase en 99 horas distribuídas como segue:

- .-Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas
- .-Exercicios: 15 horas
- .-Lectura de textos: 15 horas
- .-Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas
- .-Preparación de exposicións orais: 4 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da asignatura necesario para orientar a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración do coñecemento teórico e práctico, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada da docencia para aclarar e orientar sobre bibliografía necesaria para afondar en aspectos de maior interese para o/a alumno/a.

Observacións

A asignatura pertence á "Materia: "Servizos Sociais"" dentro do "Módulo: O contexto Institucional do Traballo Social".

Recoméndase ter cursadas as asignaturas "Historia dos Sistemas de Benestar Social", "Fundamentos de Política Social" e "Servizos Sociais Comunitarios".

G3171322 – Metodoloxía da Investigación Social (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Facal Fondo, Teresa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender os métodos e técnicas de investigación social e a súa aplicación ao Traballo Social.
- Saber xestionar a información a partir dunha diversidade de fontes.
- Ser capaz de interpretar datos sobre necesidades e problemas sociais, e sobre os resultados do Traballo Social, desde unha perspectiva non androcéntrica nin etnocéntrica.
- Ser capaz de avaliar as diferenzas de punto de vista na recollida de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.
- Ser capaz de aplicar os diferentes modelos de investigación, diagnóstico e avaliación en Traballo Social ao longo das súas fases.

Contidos

- I. O método científico. Concepto e características da investigación social. Paradigmas e perspectivas en investigación social. Investigación e Traballo Social.
- II. O proceso de investigación. Fases dunha investigación. O proxecto de investigación.
- III. A poboación obxecto de estudo. Teoría e deseño de mostras.
- IV. A obtención de datos. Principais técnicas de recollida de datos.
- V. O tratamento dos datos.
- VI. A presentación de resultados: o informe de investigación.

Bibliografía básica e complementaria

Balcells i Junyent, J.(1994): La Investigación Social. Introducción a los métodos y las técnicas. Barcelona: PPU.

Callejo, J. (coord.), Del Val,C., Gutierrez,J. y Viedma,A.(2009): Introducción a las técnicas de Investigación Social. Madrid: Ramón Areces.

Cea D´Ancona, Mª A.(1996): Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social. Madrid: Síntesis Sociología.

RUBIO, M.J. y VARAS, J. (1997), El análisis de la realidad en la intervención social. Métodos y técnicas de investigación., Madrid:CCS.

Sierra Bravo, R.(1985), Técnicas de investigación social. Teoría y Ejercicios. Madrid: Paraninfo.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta

materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que abranguen unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.
- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social con un alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de creatividade
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende conxugar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas e co traballo autónomo.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura levarase a cabo mediante avaliación continua e proba escrita. Esta última terá un peso do 65% sobre a cualificación global e poderá superarse mediante a proba liberatoria que terá lugar antes de finalizar o período de docencia ou ben na convocatoria oficial de exame. Para poder presentarse á proba liberatoria é necesario contar cunha asistencia a clase igual ou superior ao 50%, tanto das clases expositivas como das clases interactivas, asistencia contabilizada ata quince días antes da realización de dita proba. Si se supera a proba escrita pero non se teñen entregado ou non resultan aptos outros traballos e/ou exercicios obrigatorios, gardarase a nota obtida ata a derradeira convocatoria dese curso, pero non para cursos posteriores.

A avaliación continua, pola súa parte, ten un peso do 35% e sumarase á nota obtida na proba presencial, sempre que esta proba se teña superada con unha cualificación mínima de apto.

CONTIDO DA EVALUACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA:

- Asistencia a clases expositivas: 0,5 puntos.
- Lectura de textos e resolución de exercicios: 1,5 punto.
- Elaboración do proxecto de investigación: 0,5 puntos.
- Exposición do proxecto: 0,5 puntos.
- Puntuación por asistencia a clases interactivas: 0,5 puntos.

Total: 3,5 puntos

En caso de non asistir ás sesións presenciais nas que se realicen tarefas puntuables, si estas faltas se xustifican debidamente, poderán compensarse nas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora, entregándose estas tarefas na convocatoria ordinaria ou posteriormente, si así o autoriza a profesora, en cuxo caso serán avaliadas na convocatoria extraordinaria. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria, no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir a clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 40 horas

Exercicios: 24 horas

Lectura de textos: 10 horas

Proxecto de investigación: 25 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

Se recomenda ter cursada a materia de Investigación e Diagnóstico

G3171323 – Traballo Social con Individuos e Familias (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Besada Agra, Lourdes

Obxectivos da materia

- Ser capaz de analizar a natureza das relacións entre profesionais e usuarios, e as potencialidades e dificultades que as marcan, tendo en conta os aspectos relativos ao xénero e a diversidade cultural.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con individuos e familias para promover cambios e desenvolver as súas capacidades e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer os modos de intervir con persoas e familias para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, e para promover a participación dos usuarios nos procesos e servizos de Traballo Social.
- Coñecer os modos de implicar aos usuarios nos servizos de Traballo Social para incrementar os seus recursos, a súa capacidade e o seu poder para influír nos factores que afectan as súas vidas.
- Ser capaz de desenvolver os principais métodos de apoio individual e familiar.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte as necesidades.
- Ser capaz de aplicar as estratexias de resolución de conflitos por medio da negociación e a mediación.
- Ser capaz de defender ás persoas e familias e actuar no seu nome se a situación o require.
- Ser capaz de identificar os comportamentos de risco.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os resultados.

Contidos

TEMA I: O individuo e a familia como unidade de intervención en Traballo Social.

TEMA II: A perspectiva ecosistémica de intervención. A perspectiva estrutural e evolutiva da familia. A familia como sistema de relación.

TEMA III: Recollida de información e análise do sistema individual-familiar. As técnicas e o análise operativo da familia

TEMA IV: A relación de axuda e o proceso de cambio. A entrevista.

TEMA V: As técnicas. Instrumentos e competencias de intervención individual-familiar. A visita ao fogar.

TEMA VI: Sistemas e contextos de intervención: institución, cliente e traballador social.

TEMA VII: Modelos e procedementos de intervención co sistema individuo-familia.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

Arranz, E. y Oliva, A. (coord.) (2010). Desarrollo psicológico de las nuevas estructuras familiares. Madrid: Pirámide.

Bermúdez, C. y Brik, E. (2010). Terapia familiar sistémica. Aspectos teóricos y aplicación práctica. Madrid: Síntesis.

Blanco, A. y Rodríguez, J. (2007). intervención psicosocial. Madrid: Pearson Educación SA.

Bouché, H. y Hidalgo, F. (Direcs.).(2009). Mediación Familiar. Madrid: Dykinson.

Castillo, S. y Sánchez, M. (2009). Habilidades sociales. Servicios socioculturales y a la comunidad. Módulo

transversal. Barcelona: Altamar.

Coletti, M. y Linares, J. L. (comp.) (1997). La intervención sistémica en los Servicios Sociales ante la familia multiproblemática: La experiencia de la ciutat Vella. Barcelona: Paidós.

Equipo EIF (Universidad de Deusto) (2008). Manual de instrumentos de evaluación familiar. Madrid: CCS.

Fernández, T. y Ponce de León, L. (2011). Trabajo social con familias. Madrid: ediciones académicas, S.A.

Fernández, T. y Ponce de León, L. (2012). Trabajo social individualizado. Metodología de intervención. Madrid: ediciones académicas, S.A.

Fernández, M.D. y Suárez J.M. (2012). Menores en crisis. Propuestas de intervención y medidas reeducativas. Santiago de Compostela: USC.

Fonbuena, J.(2012). El trabajo social y sus instrumentos. Elementos para una interpretación a piacere. Valencia: Nau llibres.

Fresno, M. del (2011). Retos para la intervención social con familias en el siglo XXI. Madrid: Trotta. UNED

Goldrik, M. y Gerson, R. (1987). Genogramas en la evaluación familiar. Barcelona: Gedisa.

Minuchin, P., Colapinto, J. y Minuchin, S. (2000). Pobreza, Institución, Familia. Buenos Aires: Amorrortu editores

Hidalgo, A. (2011). Trabajo social con familias. Reflexiones y sugerencias. A Coruña: Gesbiblo. S.L.

Ríos, J.A. (dir.) (2009). Personalidad, madurez humana y contexto familiar. Madrid: CCS.

Ranquet, M. de (1996). Los modelos en trabajo social: Intervención con personas y familias. Madrid: Siglo XXI de España editores S.A.

Sánchez, A. (2000). Intervención microsocial: Trabajo social con individuos y familias. Murcia: D.M.

Segado, S. (2011). Nuevas tendencias en Trabajo Social con Familias. Una propuesta para la práctica desde el empowerment. Madrid: Trotta. UNED

Sluzki, C. E. (2002). La red social: Frontera de la práctica sistémica. Barcelona: Gedisa.

Trevithick, P. (2002). Habilidades de comunicación en intervención social. Madrid: Narcea.

Bibliografía complementaria

Fontanals, M. D. y Bonet, R. (2003). Una nueva visión del trabajo psicosocial en el ámbito asistencial. Barcelona: Herder.

García, F. J., Vaquer, A. V. y Gomis, C. (2010). Intervención y mediación familiar. Castellón de la Plana: Universitat Jaume I.

Melillo, A. y Suarez. E. (2001). Resiliencia: Descubriendo las propias fortalezas. Barcelona: Paidós.

Mustieles, D. (2007). La entrevista psicosocial. Proceso y procedimientos. Madrid: Grupo 5 Acción y Gestión social. S.L.

Tizón, J.L. (2004). Pérdida, pena, duelo, vivencias, investigación y asistencia. Barcelona: Paidós.

Ubieto, J.R. (2009). El trabajo en red. Usos posibles en Educación, Salud Mental y Servicios Sociales. Barcelona: Gedisa.

Vallés, J. (2009). Manual del educador social. Intervención en servicios sociales. Madrid: Pirámide.

Viscarret, J. J. (2007): Modelos y métodos de intervención en Trabajo Social. Madrid: Alianza editorial

Competencias

COMPETENCIAS XENÉRICAS:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento nese campo.

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

- Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e cos colegas profesionais negociando o subministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas ao obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.

- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e

desenvolver.

- Adquirir facultades para promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.
- Desenvolver habilidades para defender ás persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o require.
- Diferenciar e actuar na resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza do mesmo.
- Desenvolver aptitudes para traballar de maneira eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de maneira construtiva os posibles desacordos existentes.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de resolución de problemas.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

27 horas docencia expositiva e 18 interactiva

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A proba escrita ou exame terá un valor do 70% sobre a cualificación global e o peso da avaliación continua será do 30%. A avaliación continua terase en conta sempre que os/as alumnos/as alcancen unha puntuación do exame ou proba escrita igual ou superior a 2,8 sobre 7.0.

A avaliación final terá en conta o desenvolvemento de actividades do alumnado, individual ou grupalmente, en relación aos aspectos que a continuación se relacionan:

- Exame: 7 puntos
- Asistencia a clases interactivas nas que se traballará a discusión, reflexión e análise de casos ou supostos prácticos, de documentos ou textos bibliográficos e a exposición, cando proceda, dos traballos na aula: 2 puntos
- Traballo, individual ou grupal a realizar fóra da aula, en base a análise de documentos ou textos bibliográficos, de material audiovisual ou de análise dunha familia : 1 punto. É requisito indispensable ter realizado este traballo para poder ser avaliado da materia.

O sistema de control de asistencia a clases é o establecido polo centro a tales efectos.

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a

clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa de asistencia, realizará un traballo, a determinar entre o/a alumno/a e a profesora, que entregará por escrito e procederá a súa defensa.

Poderán producirse cambios no sistema de avaliación da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para o aprendizaxe.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumno/a (total 99 Horas)

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 Horas.
- Exercicios: 15 Horas.

- Lectura de textos: 10 Horas.
- Elaboración de traballos, visualización do material: 20 Horas.
- Outras tarefas propostas: Análise de familias no cine: 4 Horas.

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia as clases expositivas é de especial importancia para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia necesario para orientar a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase que no desenvolvemento temporal da materia o/a alumno/a manteña un contacto periódico coa profesora para a clarificación de conceptos e a orientación bibliográfica axeitada para facilitarlle que poida afondar naquelas parcelas do seu interese.

Recomendacións previas:

Ter cursadas as asignaturas de Fundamentos do Traballo Social; Historia do Traballo Social; Ética e Traballo Social; e Habilidades Sociais e de Comunicación en Traballo Social.

G3171324 – Soportes Documentais e Xestión da Información en Traballo Social (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 18.00
- Clase Interactiva Seminario: 27.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Puñal Romarís, Mª Elena

Obxectivos da materia

- Ser capaz de utilizar claves verbais e non verbais para guiar a interpretación.
- Adquirir habilidades para deseñar soportes documentais e documentar os procesos de intervención social, entre elas as de elaborar, presentar e compartir historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais.
- Ser capaz de establecer un contacto efectivo con individuos e organizacións por medio da palabra falada e escrita, en papel e por medios electrónicos; e facelo de forma correcta e clara cun estilo adecuado aos destinatarios, á finalidade e ao contexto da comunicación.
- Ser capaz de xestionar un debate e avaliar os puntos de vista e as probas aportadas por outros.
- Ser capaz de aplicar as tecnoloxías da comunicación e a información na prestación de servizos.

Contidos

- Linguaxe verbal e non verbal. Uso da palabra falada e escrita, en papel e por medios electrónicos. Deseño e xestión de sistemas de rexistro de información. Deseño e uso de soportes documentais. Utilización da información: recolleita, estruturación, presentación, almacenamento, localización e consulta.
- Soportes documentais de rexistro de información: Ficha Social, Historia Social, Folla de Seguimento, Rexistro de Entrevista, Rexistro de Visitas a Domicilio, Rexistro de Traballo con Grupos, Proxecto de Intervención de Casos, Follas de Derivación, Folla de Rexistro de Demanda e Intervención, Diario de Campo, Axenda de Traballo, Ficha de Recursos, Memoria de Actividades.
- O Informe Social como documento específico e propio do/a Traballador/a Social.
- Ferramentas para dar cumprimento á normativa de tratamento de datos de carácter persoal. Modelos de Consentimento Informado.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Caño, C., Escoda, E., Herraiz, D. y Rejas, L. (2012). El Informe Social. Teoría y Práctica. Valencia: Tirant Humanidades.

Consejo General del Trabajo Social (2012). Código deontológico del Trabajo Social. Madrid: Autor.

Fernández Cano A. M. y Jiménez Sánchez A. (2002). El Informe Social. Cuestiones a debate. Córdoba: Colegio

Oficial Diplomados en T.S. y A.S. de Córdoba.

Fernández Cano A. M. y Jiménez Sánchez A. (2006). El Informe Social. Cuestiones a debate. Málaga: Colegio Oficial Diplomados en T.S. y A.S. de Málaga.

Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de protección de datos de carácter personal. Boletín Oficial del Estado, 298, de 14 de diciembre de 1999.

Munuera, Mª P. (2012). El Informe Social: Imagen de la intervención psicosocial en la documentación profesional del trabajo social. En J. Fombuena (coord.) El Trabajo Social y sus instrumentos. Elementos par una interpretación a piacere. Nau Llibre: Valencia.

Real Decreto 1720/2007, de 21 de diciembre, por el que se aprueba el Reglamento de desarrollo de la Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de protección de datos de carácter personal. Boletín Oficial del Estado, 17, de 19 de enero de 2008.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Agencia Española de Protección de Datos (2011). El derecho fundamental a la protección de datos. Guía para el Ciudadano. Recuperado el 28 de enero de 2013 de http://www.agpd.es/portalwebAGPD/canaldocumentacion/publicaciones/common/Guias/GUIA_CIUDADANO_OK.pdf

Alcaraz, R. (2010, 4° trimestre). Comunicación escrita: pautas básicas para conseguir que nos entiendan. Revista de Servicios Sociales Política Social, 92, 79-85

Ariño, M., Arrieta, E., Artaza, C., Etxaniz, C., Irazusta, M. y Vicuña, R. (1990). Manual de técnicas utilizadas en Trabajo Social. Donosti-San Sebastián: Escuela Universitaria de Trabajo Social.

Cáceres, C., Cívicos, A., Hernández, M. y Puyol, B. (2009). Documentos básicos en Trabajo Social. En T. Fernández (coord.) Fundamentos del Trabajo Social, (pp. 385-406). Madrid: Alianza Editorial.

CEIDTS (1992). Cómo se hace y se presenta un Currículum vital. Barcelona: CEIDTS.

Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en T.S. y A.S. (1987). Dos documentos básicos en Trabajo Social. Estudio de la aplicación del Informe y la Ficha social. Madrid: Siglo XXI.

Decreto 99/ 2012, do 16 de marzo, polo que se regulan os servizos sociais comunitarios e o seu financiamento. Diálogo Oficial de Galicia, 63, do 30 de marzo de 2012.

Fernández García, T. e Ponce, L. (2011). Trabajo social con familias. Madrid: Ediciones Académicas.

Fernández García, T. e Ponce, L. (2012). Trabajo social individualizado. Metodología de intervención. Madrid: Ediciones Académicas.

Garcés E. y Miranda M. (1991, Abril). Reflexiones en torno al Informe Social. Trabajo Social y Salud, 8, 117-133

Gil, C., Monteagudo, B., Pavón, R., Rueda, I.R., Ruíz, F. y Ruíz, D. (1994, Julio). El trabajo social. Aplicación a un nuevo modelo de intervención profesional en las U.T.S. Trabajo Social y Salud, 18, 91-110.

Gil C. (1996, 2° cuatrimestre). Sistema de Información de Usuarios de Servicios Sociales (SIUSS). Análisis crítico y alternativas. Documentos de Trabajo Social. Revista de Trabajo Social y Acción Social, 8, 89-106.

Guinot, C. (coord) (2008). Métodos, técnicas y documentos utilizados en Trabajo Social. Bilbao: Universidad de Deusto.

Lei 13/2008, do 3 de decembro, de servizos sociais de Galicia. Diálogo Oficial de Galicia, 245, do 18 de decembro de 2008.

Menéndez, J.B., Santamaría, R. y Redondo, R. (1994, Julio). Influencia de la Historia Social en la Historia clínica. Trabajo Social y Salud, 18, 297-309.

Pereira J. (1997, 1° cuatrimestre). Sistema de Información de Usuarios en Servicios Sociales (SIUSS). Su implantación y utilización en la Comunidad Autónoma de Andalucía, Documentos de Trabajo Social. Revista de Trabajo Social y Acción Social, 10, 7-41.

Pérez Rivero, L. (2000). La documentación específica en trabajo social. La historia, la ficha y el informe social, Cuadernos de Trabajo Social, 13, 75-90

Servicio Galego de Saúde (2013) Intimidade e confidencialidade. Obrigación legal e compromiso ético. Documento de recomendacións. Recuperado de http://www.sergas.es/Docs/Bioetica/intimidade_040913.pdf

Trigueros, I. (1991). Manual de prácticas de Trabajo Social en Ayuntamientos. Madrid: Siglo XXI.

Vila, N. (2010, 4º trimestre). Nuestra profesión, nuestra imagen, nuestra comunicación, qué y cómo lo decimos. Revista de Servicios Sociales Política Social, 92, 67-78.

Competencias

COMPETENCIAS XENÉRICAS

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.
- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.
- Ser capaces de transmitir información, ideas, problemas e solucións sobre cuestións relativas ao Traballo Social a un público tanto especializado como non especializado.
- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grado de autonomía.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.
- Xestionar, presentar e compartir historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de organización e planificación
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de xestión da información
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas e interactivas e o traballo persoal.

Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma y que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha avaliación continua e a superación dun exame escrito. Realízase unha proba escrita eliminatoria da materia.

A avaliación mediante exame ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%.

É necesario acadar a puntuación mínima de Apto no exame para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua.

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 4 ptos.:

- Asistencia ás clases: 1,5 ptos (Clases expositivas: 0.8 ptos. e clases interactivas: 0,7 ptos.)
- Tarefas prácticas: 2,5 ptos.

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases, especifícase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa práctica e por días de asistencia ás clases.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumnado ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudio autónomo individual ou en grupo: 40 horas

Exercicios: 25 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposicións: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para situar o alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese.

Recomendacións previas: Ter cursadas as asignaturas de Fundamentos de Traballo Social; Historia do Traballo Social; Ética e Traballo Social; e Habilidades Sociais e de Comunicación en Traballo Social.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Viz Otero, María del Carmen

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo, estrutura e funcionamento do sistema sanitario en relación á saúde mental
- Ser capaz de identificar e valorar as necesidades sociais relacionadas cos problemas da saúde mental e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e as estratexias de atención e apoio pertinente en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde mental que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco, vulnerabilidade e protección no campo da saúde mental.
- Coñecer e ser capaz de aplicar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes no territorio.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o traballo social con persoas con problemas de saúde mental.
- Ser capaz de aplicar métodos, modelos e técnicas de traballo social na intervención con persoas con problemas de saúde mental.

Contidos

- Historia da enfermidade mental.
- Nocións básicas sobre os trastornos mentais.
- Prevención en saúde mental.
- Política social e marco normativo no campo da saúde mental.
- Traballo social nos distintos dispositivos de saúde mental: unidade de agudos, unidades de saúde mental, centro de día, unidade de larga estancia, unidade de rehabilitación psicosocial.
- Traballo social e intervención desde a iniciativa social: as asociacións de familiares e enfermos mentais.
- A intervención co enfermo crónico. Redes de apoio social.
- Os grupos terapéuticos e de autoaxuda.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Gómez Lavín C. e Zapata, R. (2000). *Psiquiatría, salud mental y trabajo social*. Pamplona: Ediciones Eunate.

Sobrino, A e Rodríguez, A. (2008). *Intervención social en personas con enfermedades mentales graves y crónicas*. Madrid: Síntesis.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

American Psychiatric Association (APA) (2000) *Diagnostic and Estatistical Manual of Mental Disrders (4th ed., text revision), DSM-IV-TR*. Washington: Autor (Trad. cast. 2002. *Manual Diagnostico y Estadístico de los Trastornos Mentales*. 4ª Edición-Texto revisado. Barcelona: Massón.)

Anderson, G., Reiss, e D., Hogarty, G. (1988). *Esquizofrenia y familia. Guía práctica para la psicoeducación*. Buenos Aires: Amorroutu.

Belloch e Ibañez. (1991). *Manual de psicopatología*. Valencia: Promolibro.

Caplan, G. (1993). *Aspectos preventivos en salud mental*. Barcelona: Paidos.

Colom, D. e Miranda, M. (edit.). *Organizaciones de bienestar*. (Colección Trabajo Social Hoy. 1) Zaragoza: Mira

Feixas, G. e Miró, M. T. (1993). *Aproximaciones a la psicoterapia*. Barcelona: Paidós.

Fraser, N. Watts e Douglas Bennett (1990). *Rehabilitación psiquiátrica. Teoria y práctica*. Buenos Aires: Limusa.

García, J. Espino, A. e Lara, L. (1998). *La psiquiatría en la España de fin de siglo*. Madrid: Diaz de Santos.

Gofman, E. (1989) *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Goldberg e Huxley (1990). *Enfermedad mental en la comunidad*. Editorial Nieva.

Gracia Fuster, E. e outros. (1995). *El apoyo social*. Barcelona: PPU Ediciones.

Ituarte, A. (1992). *Procedimiento y proceso en Trabajo Social Clinico*. Madrid: Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y asistentes Sociales. .

Lieberman, R.P. (1993). *La rehabilitación integral del enfermo mental crónico*. Barcelona: Martinez Roca.

Martí-Tusquets, J.L. (1976). *Psiquiatría Social*. Barcelona: Herder..

Martinez Román, M. A. (1992). *Los enfermos mentales crónicos como usuarios de las servicios sociales*, en Garcia Ferrer, J.y Martinez Román.,Mª. A (Coords.): *Necesidades Colectivas y Servicios Sociales*. Instituto de Cultura "Juan Gil Albert". Alicante: Diputación de Alicante.

Mateos Álvarez, R. e Rodríguez López, A. (1989). *Estudio de epidemioloxía psiquiátrica na Comunidade Autónoma Galega*. Col. Saúde Mental. Serie Reforma Psiquiátrica. Documentación básica, nº 9. Santiago: Servicio Galego de Saúde.

OMS. (1992). *Clasificación Internacional de Enfermedades. Trastornos Mentales y del Comportamiento*, 10ª ed. Madrid: Meditor.

Rebolledo, S. (coord.) (1997). *Rehabilitación Psiquiátrica. Rehabilitación psicosocial de personas con trastornos mentales crónicos*. Santiago de Compostela: USC.

Rodríguez González, A. (coord.) (2002). *Rehabilitación psicosocial de personas con tratornos mentales crónicos*. Madrid: Pirámide.

Salcedo Megales, D. (2001). *La rebelión ética. Principios de Trabajo Social en el ámbito de la salud mental*. Rev.Trabajo Social y Salud, nº 40.

Sobrino, A. e Rodríguez, A. (2008). *Intervención social en personas con enfermedades mentales graves y crónicas*. Madrid: Síntesis.

Retolaza, A. (2009). *Trastornos mentales comunes: manual de orientación*. Madrid: A.E.N.

Rivas Guerrero et al. (2000) *La Psicosis en la comunidad*. Madrid: A.E.N.

Rogers, C. (1994). *El proceso de convertirse en persona*. Barcelona: Paidos.

Competencias

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersonais
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

Impartirase docencia expositiva, interactiva e titorías de acordo ao plan de estudos vixente.

O desenvolvemento máis pormenorizado da materia recollerase na guía docente.

Sistema de avaliación

A avaliación farase a través de:

- exame final (70%)
- avaliación continua (30%)

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, estas tarefas poden compensarse coa elaboración de traballos e exercicios que sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

Exercicios que corresponden á docencia interactiva: 15 horas

Lectura textos: 10 horas.

Elaboración de traballos, visualización de materia: 20 horas

Outras tarefas: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

- Seguir a materia con continuidade desde o principio de curso

- Traballar con esmero cada unha das actividades da materia

- Nos traballos colectivos, usar bibliografía complementaria de ampliación e contraste.

- Coidar a estrutura, presentación e redacción dos traballos

- Analizar no contexto próximo os servizos de saúde mental da poboación

Recomendación previa: ter cursada a materia de Traballo Social e Saúde.

G3171345 – Traballo Social con Menores (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Puñal Romarís, Mª Elena

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo, estrutura e funcionamento da atención social aos menores en situación de protección e conflito social.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con menores para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para intervenir con menores.
- Ser capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte ás necesidades.
- Ser capaz de identificar os comportamentos de risco.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise no medio familiar, valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no ámbito de menores.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con menores.

Contidos

- I.- Notas históricas da atención ao menor e marco conceptual
- II.- Encadre institucional e política social da atención a menores.
- III.- Marco xurídico regulador
- IV.- Atención aos menores en situación de desprotección
- V.- Menores en situación de conflito social
- VI.- A figura profesional do/a traballador/a social na intervención con menores
- VII.- Recursos sociais no ámbito de menores

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFIA BÁSICA:

Brodzinsky, D.M., Schechter, M. e Marantz, R. (2011). Soy adoptado. La vivencia de la adopción a o largo de la vida. Madrid: Grupo 5.

Curbelo, E. A. e Gortazar, E. (2002, 1º trimestre). El informe del Equipo Técnico desde la óptica del Trabajo Social en la Ley 5/2000. Revista de Servicios Sociales y Política Social, 57, 129-131

Curbelo, E. A. e Gortazar, E. (2003, 1º trimestre). Funciones específicas de los trabajadores sociales en el marco de la ley penal del menor 5/2000. Revista de Servicios Sociales y Política Social, 61, 123-131.

Martín, J. (2005). La intervención ante el maltrato infantil. Una revisión del sistema de protección. Madrid: Ediciones Pirámide.

Sánchez, J., Ridaura Mª J. e Arias, C. (2010) Manual de intervención para familias y menores con conductas de maltrato. Valencia. Ed. Tirant lo Blanch.

Soriano, A. (2001). Hablamos de maltrato infantil. Madrid: San Pablo.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

Basanta, J. L. (2000). Intervención psicopedagógica en menores. Santiago de Compostela: Dirección Xeral de Familia.

Cirillo, S. e Di Blasio, P. (1991). Niños maltratados. Diagnóstico y terapia familiar, Barcelona: Paidós.

Cyrulnik, B. (2002). Los patitos feos. La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida. Barcelona: Gedisa.

Dirección Xeral de Familia (2002). Guía para a detección do maltrato infantil, Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

Escudero, V. (2011) Impacto de la violencia de género sobre niños, niñas y adolescentes. Guía de intervención. Recuperado de http://www.meniños.org/violencia_de_gener.pdf

Escudero, V. (2011) Adolescentes y familias en conflicto. Terapia familiar centrada en la alianza terapéutica. Manual de tratamiento. Recuperado de <http://meniños.org/manual.pdf>

Galli, J. e Viero, F. (2001). El fracaso de la adopción. Prevención y reparación. Madrid: LDM Ediciones.

Gálligo, F. (2009). SOS...Mi chico me pega pero yo le quiero. Cómo ayudar a una chica joven que sufre malos tratos en su pareja. Madrid: Ediciones Pirámide.

García Alba, J. (coord.) (2005). La adopción: situación y desafíos de futuro. Madrid: editorial CCS.

García Dieguéz, N., Noguerol, V. (2007). Infancia maltratada. Manual de intervención. Madrid: Eos.

Hayman, S. (2010) Mis hijos y tus hijos. Crear una nueva familia y convivir con éxito, Madrid, Ed. Ediciones Pirámide.

Hernández, A. (2010) Cando o semáforo está en ámbar. A escola, axente de promoción do bo trato á infancia. A Coruña: Fundación Meniños.

Isa, F. A. (2009). Acogimiento familiar y adopción. Un aporte interdisciplinario en materia de infancia. Buenos Aires: Espacio Editorial.

Lázaro, I. E. e Molinero, E. (Coords.) (2009). Adolescencia violencia escolar y bandas juveniles ¿Qué aporta el derecho?. Madrid: Tecnos.

Mondragón, J. e Trigueros, I. (2004). Intervención con menores. Acción socioeducativa, Madrid: Narcea.

Musito, G., Estévez, E e Jiménez, T. I (2010). Funcionamiento familiar, convivencia y ajuste en hijos adolescentes. Madrid: Ediciones Cinca.

Palacios, J. (1997). Menores marginados. Perspectiva histórica de su educación e integración social. Madrid: CCS.

Picornell, A (2006). La infancia en desamparo. Valencia: Nau Llibres.

Poussin, G. e Lamy, A. (2004). Custodia compartida. Como aprovechar sus ventajas y evitar tropiezos. Madrid: Espasa Calpe.

Segura, M. (2007). Jóvenes y adultos con problemas de conducta. Desarrollo de competencias sociales. Madrid: Narcea.

Serrano, M. (Coord.) (2007). Los menores en protección. Madrid: Grupo Difusión.

Competencias

No Plan de Estudios do Título de Grao en Trabajo Social indícase que ás competencias as que contribúe esta asignatura son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Trabajo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as

cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.
- Establecer relacións profesionais co obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ter capacidade para planificar, implementar, revisar e avaliar a práctica do Traballo Social con persoas, familias, grupos, organizacións, comunidades e con outros profesionais, para a promoción do cambio e a resolución de problemas nas relacións humanas.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando y desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos membros e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise y síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas e interactivas e o traballo persoal.

Prétendese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma y que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura realízase mediante unha avaliación continua e a realización dunha proba parcial e exame final.

Realízase unha proba escrita eliminatória da materia sobre os tres primeiros temas, no caso de non superala ou non presentarse a ela avialírase esta parte co resto da materia nas convocatorias finais de exames.

Por outra parte, se se supera a proba parcial gárdase o aprobado para as convocatorias finais do curso, pero non para cursos posteriores.

A proba escrita e exame final teñen un peso do 65% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 35%.

É necesario acadar a puntuación mínima de Apto nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua.

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 3,5 ptos.:

- Asistencia ás clases: 1,3 pto (Clases expositivas: 0,7 e clases interactivas: 0,6)
- Tarefas prácticas: 2,2

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases, especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa práctica e por días de asistencia ás clases.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar esta coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas
- Exercicios: 15 horas
- Lectura de textos: 10 horas
- Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas
- Preparacións de exposicións e debates: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia as clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Facal Fondo, Teresa

Obxectivos da materia

- Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, avaliación e práctica do Traballo Social desde a perspectiva cualitativa.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os diferentes métodos de investigación cualitativa.
- Coñecer e ser capaz de xestionar a información cualitativa a partir dunha diversidade de fontes.
- Ser capaz de empregar os métodos e técnicas cualitativas para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, de grupos e comunidades, incorporando no proceso a participación de persoas ou grupos interesados.

Contidos

- I. Perspectiva histórica da investigación cualitativa. A investigación cualitativa en Traballo Social. Proceso e fases da investigación cualitativa.
- II. A observación participante.
- III. A entrevista en profundidade.
- IV. O grupo de discusión.
- V. O método biográfico.
- VI. A análise de contido cualitativo.
- VII. O estudio de casos.
- VIII. Investigación-acción.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- Baez, J. (2007). Investigación cualitativa. Madrid: ESIC.
Ruiz, J.I. (2007). Metodología de la investigación cualitativa. Bilbao: Universidad de Deusto.
Rodríguez, G., Gil, J. e García, E. (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Málaga: Aljibe.
Vallés, M. S. (1997). Técnicas cualitativas de investigación social. Madrid: Síntesis
Vasilachis, I. (Dir.). (2006). Estrategias de investigación cualitativa. Barcelona: Gedisa.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- Guasch, O. (2002). La observación participante. Madrid: CIS.
Olaz, A. (2008). La entrevista en profundidad. Oviedo: Septem.
Pujadas, J.J. (2002). El método biográfico: el uso de las historias de vida en ciencias sociales. Madrid: CIS.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Valorar as necesidades e opcións posíbeis para orientar unha estratexia de intervención.
- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de creatividade.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende conxugar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado .

As actividades presenciais expositivas co grupo completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar os conceptos básicos, orientar a realización de traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os distintos contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a afondar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica e a elaborar e presentar informes. A concreción das tarefas que se requiran así como o material necesario serán presentados ao alumnado nas correspondentes sesións interactivas.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura levarase a cabo mediante avaliación continua e proba escrita. Esta última terá un peso do 65% sobre a cualificación global e poderá superarse mediante a proba liberatoria que terá lugar antes de finalizar o período de docencia ou ben na convocatoria oficial de exame. Para poder presentarse á proba liberatoria é necesario contar cunha asistencia a clase igual ou superior ao 50%, tanto das clases expositivas como das clases interactivas. Si se supera a proba escrita pero non se teñen entregado ou non resultan aptos outros traballos e/ou exercicios obrigatorios, gardarase a nota obtida ata a derradeira convocatoria dese curso, pero non para cursos posteriores.

A avaliación continua, pola súa parte, ten un peso do 35% e sumarase á nota obtida na proba presencial, sempre que esta proba se teña superada cunha cualificación mínima de apto.

CONTIDO DA EVALUACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA:

- Asistencia a clases expositivas: 0,75 puntos.
- Lectura de textos e resolución de exercicios: 1 punto.
- Elaboración do proxecto de investigación: 0,5 puntos.
- Exposición do proxecto: 0,5 puntos.
- Puntuación por asistencia a clases interactivas: 0,75 puntos.

Total: 3,5 puntos

No de non asistir ás sesións presenciais nas que se realicen tarefas puntuables, si estas faltas se xustifican debidamente, poderán compensarse nas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora, entregándose estas tarefas na convocatoria ordinaria ou posteriormente, si así o autoriza a profesora, en cuxo caso serán avaliadas na convocatoria extraordinaria.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir a clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

A materia ten un total de 51 horas de clase presenciais distribuídas en clases expositivas co grupo completo, actividades interactivas, guía de orientación do traballo e titorías e probas de avaliación (exame). Estímase que o alumno deberá realizar unhas 99 horas de traballo autónomo para poder superar a materia. Delas, aproximadamente 50 estarán centradas en tarefas de estudo, preparación de material, busca de información e análise de documentos; 15 na elaboración de exercicios, outras 10 deberán dedicarse á lectura de textos e contidos recomendados; as 24 restantes son para a elaboración de traballos, visualización de material, a resolución de dúbidas e problemas na aprendizaxe dos contidos, etc.

Recomendacións para o estudo da materia

Recoméndase ter cursada a materia de Metodoloxía da Investigación Social.

É importante que o alumnado se implique activamente dende o comezo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito. Asemade, recoméndase unha abordaxe comprensiva e significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171351 –Traballo Social con Persoas con Discapacidade (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: García Álvarez, Purificación

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas con discapacidade.
- Adquirir os principios de igualdade de oportunidades e accesibilidade universal das persoas con discapacidade e ser capaz de valorar as necesidades sociais derivadas das situacións de discapacidade e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e formular estratexias de atención e apoios pertinentes en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas asociados á discapacidade que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco e protección no campo das persoas con discapacidade.
- Coñecer e ser capaz de avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no sector da discapacidade.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con persoas con discapacidade.
- Ser capaz de aplicar modelos e técnicas do Traballo Social na intervención co persoas con discapacidade

Contidos

- I.- Aspectos introdutorios e conceptuais
- II.- Clasificacións xerais da discapacidade
- III.- Necesidades sociais das persoas con discapacidade e factores contextuais
- IV.- Entidades, Centros e Organizacións destinadas a persoas con discapacidade en Galicia
- V.- Pensións e Prestacións económicas
- VI.- Procedemento de incapacitación xudicial
- VII.- A persoa con discapacidade e a súa familia

Bibliografía básica e complementaria

- Alemán, C y García, M (1999). Fundamentos de Bienestar Social. Valencia: Tirant lo Blanc.
- Barton, L. (2008). Superar las barreras de la discapacidad. Madrid: Morata.
- Basoco, J. L. y Otros, (1997). La persona con retraso mental y sus necesidades: Mejora de la calidad de vida. Siglo Cero nº 128, pp 5 y siguientes.
- Casado, D. (1991). Panorámica de la discapacidad. Barcelona: Intress.
- Consellería de Traballo e Benestar. (2010). Manual de Formación para Coidadores no contorno familiar. Santiago. Xunta de Galicia
- Consellería de Traballo e Benestar. (2012). Guía informativa sobre protección xurídica e discapacidade. Santiago. Xunta de Galicia
- Consellería de Traballo e Benestar. (2012). Carta de servicios. Santiago. Xunta de Galicia
- FEAPS (2001). Guía de orientación para padres de personas con deficiencia mental. FEAPS: Madrid
- Garcés, J. Y Martínez, R. (1996). Bienestar Social y necesidades especiales. Valencia: Tirans lo Blanc

- García de la Cruz, J.J. y Zarco, J. (2008). La familia discapacitada. Madrid: Fundamentos.
- IMSERSO. (1997). Clasificación Internacional de Deficiencias, Discapacidades y Minusvalías. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- IMSERSO. (2002). II Plan de acción para las personas con discapacidad 2003-2007, Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales
- IMSERSO. (2003). I Plan Nacional de Accesibilidad 2004-2012, Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- IMSERSO. (2005). Cuidado a la Dependencia e Inmigración. Colección Estudios. Serie Dependencia. nº 12002
- IMSERSO. (2009). Cuidados de las personas mayores y en situación de dependencia en los hogares españoles. Entorno familiar. Colección Estudios, serie dependencia.
- INSERSO. (1988). Cuidados sustitutos. Servicio de Apoyo para las personas con discapacidad y sus familias. Madrid: Colección Estudios, serie dependencia.
- Rolland, J. (2011) Familia, enfermedad y discapacidad una propuesta desde la terapia sistémica. Colombia: Universidad de la Sabana.
- SINASON, V. (1999). Comprendiendo a tu hijo discapacitado, Barcelona: Paidós.
- Verdugo, J. (2000). Las personas con minusvalía: de la exclusión a la normalización social. Comunicación presentada en el IX Congreso Estatal de Diplomados en Trabajo Social de Galicia. Santiago de Compostela.

Competencias

Competencias Xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen o Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo

Competencias Específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos referentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia da intervención.
- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A docencia expositiva ten asignadas sesións na aula, distribuídas ao longo do cuadrimestre. A súa finalidade é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva de 9 sesións de dúas horas, distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesorarase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/o alumno/a, que supón un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha modalidade mixta, conformada pola avaliación continua e pola realización dunha proba liberatoria e exame final.

Realizarase unha proba escrita liberatoria de toda a materia nos últimos días do cuadrimestre, á que só poderá presentarse o alumnado que teña cursados en tempo e prazo establecido os prácticos feitos na aula. No caso de non superala ou non presentarse a ela, o alumnado será avaliado nas convocatorias finais de exames.

En ambos os dous casos, o peso das probas escritas é dun 70% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é dun 30%.

Cómpre acadar unha puntuación mínima dun 4 no exame para poder sumar a puntuación da avaliación continua. A materia será de aprobado cando se chegue a 5.

CONTIDO DA AVALIACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA:

Asistencia ás clases interactivas: 1 punto

Traballo grupal a concretar coa profesora: 1 punto

Elaboración de prácticos realizados nas clases interactivas : 1 punto

TOTAL: 3,0 ptos. Cómputo a valorar na cualificación final

A asistencia as clases interactivas gradúase do seguinte xeito:

- O 100% das asistencias: 1 punto

- O 90% das asistencias: 0,9 ptos

- O 80% das asistencias: 0,8 ptos

- O 70% das asistencias: 0,7 ptos

menos do 70% das asistencias no puntúan.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación de la xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo Centro.

O prazo e as causas porque se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno dá USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa da asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización dun traballo. A temática e a metodoloxía que hai que seguir, para esta compensación, acordarase entre a profesora e alumnado.

Poderán darse cambios, sempre beneficiosos para a aprendizaxe do alumno, na avaliación continua, un vez que se chegue a acordos entre a profesora e os/as alumnos/as.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumnado

Estudo autónomo individual ou en grupo 50

Exercicios 15

Lectura de textos 10

Elaboración de traballos, visualización do material 20

Outras tarefas propostas 4

Total 99

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctico.

- A participación nas clases interactivas é fundamentais para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

- Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder profundar nas parcelas de maior interese.

2º Cuadrimestre

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 36.00
- Clase Interactiva Seminario: 9.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Castro Neo, Mª Jesús

Obxectivos da materia

.-Ser capaz de valorar as consecuencias e implicacións que diferentes orientacións en política social teñen para o Traballo Social, así como as achegas do Traballo Social ao deseño, desenvolvemento e avaliación das políticas sociais.

.-Ser capaz de analizar a natureza dos mecanismos que vehiculan as políticas sociais e as consecuencias de cada un deles en termos de resultados e efectos sobre a desigualdade.

.-Ser capaz de distinguir e recoñecer a articulación de mercado, familia, sociedade civil e estado nas sociedades de benestar e as súas implicacións para o deseño e resultados das políticas.

.-Saber identificar as principais tendencias actuais en materia de política social.

.-Coñecer, comprender e ser capaz de avaliar a articulación territorial e sistémica das políticas de benestar social e os resultados en termos de deseño, implantación e avaliación destas.

Contidos

I.- Política Social, Estado de Benestar e Traballo Social. Consecuencias e implicacións que diferentes orientacións en política social teñen para o Traballo Social

II.- Relacións entre Política Social e Traballo Social. Achegas do Traballo Social ao deseño, desenvolvemento e avaliación das políticas sociais

III.- Mecanismos para a aplicación das políticas sociais: resultados e efectos sobre a desigualdade e a exclusión social

IV.- Políticas Sociais sectoriais en España

V.- A articulación dos actores participantes nas políticas sociais

VI.- Tendencias actuais en materia de política social

VII.- A articulación territorial das políticas de Benestar Social

Bibliografía básica e complementaria

- Alemán, C. e Garcés ,J.(coord.)(1996). Administración Social: servicios de bienestar social.Madrid: Siglo XXI.
- Alemán C. y Garcés ,J.(coord.)(1998).Política Social. Madrid:McGraw-Hill.
- Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en trabajo Social y Asistentes Sociales. (1986). 4 Siglos de acción social de la beneficencia al bienestar social.Madrid: Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en trabajo Social y Asistentes Sociales.
- Fernández García, T. e Alemán , C. (coord.) (2003). Introducción al trabajo social.Madrid: Alianza Editorial.
- Fernández García, T. e Garcés , J. (coord.) (1999). Crítica y futuro del Estado de Bienestar.Valencia: Tirant lo Blanch.
- Fernández García, T e De la Fuente, Y. (COORD.) (2009) Política Social y Trabajo Social. Madrid:Alianza Editorial.
- Garces , J.(coord.) (1996). Sistema político y administrativo de los servicios sociales. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Gutierrez Resa, A. e Garcés ,J. (coord.) (1999). Los servicios sociales en las Comunidades y Ciudades Autónomas. Valencia: Tirant lo Blanch.

Competencias

Na Memoria do Título de Grao en Traballo Social sinálase que esta materia contribúe a acadar as seguintes competencias, para lograr os obxectivos propostos para a titulación:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

Competencias específicas:

- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión:
  - Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.
- Ter capacidade para administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización.
  - Adquirir facultades para contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
  - Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.
- Ter capacidade para integrar os principios e normas do Código Deontolóxico de Traballo Social e demostrar competencia no exercicio do mesmo.
  - Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que as implementan.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A docencia está organizada en 36 horas distribuídas en sesións no aula e impartidas ao grupo grande. Outras 9 horas a cada grupo nos que se subdivide o grupo grande, distribuídas ao longo do período lectivo en 6 sesións no aula de 1 hora e 30 minutos de duración cada unha. Nas sesións na aula a docencia será de tipo expositivo, con menor participación activa do alumnado, e de tipo interactivo nas que si o alumnado terá unha participación máis activa.

Docencia expositiva: A través de exposicións no aula e dando lugar á participación, a profesora explicará aspectos básicos e centrais de cada tema establecido no programa, aportando información esencial e delimitando conceptos, resaltando os aspectos relevantes e as relacións entre eles.

Docencia interactiva: O alumnado individualmente ou organizado en equipos de traballo desenvolverá actividades que requirirán unha participación activa na construción do seu propio coñecemento. Realizarase a lectura/visionado e análise de textos ou material audiovisual con debate tutorizado e/ou preguntas no aula. Utilización de bibliografía, fontes estatísticas ou outros materiais vinculados ao programa académico e complementarios á teoría impartida na asignatura, ben proporcionadas pola profesora ou buscados e aportados

polo alumnado, con exposicións por parte de leste dos traballos a realizar no aula. Ademais o/a alumno/a terá que realizar un traballo de curso en grupo segundo as pautas específicas a indicar pola profesora.

A través das titorías oriéntase e asesorará sobre as actividades e tarefas propostas ao alumnado. Así mesmo resolveranse dúbidas que se lle poidan presentar ao alumnado no seu proceso de aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A valoración da aprendizaxe enténdese como un proceso a través de que se comproba o nivel do logro en relación aos obxectivos sinalados. Toda valoración que hai que realizar responde a unha parte do contido do programa da materia.

A avaliación da materia realizarase mediante unha avaliación continua e a realización dunha proba parcial e exames finais.

A proba escrita e exames finais oficiais terá un valor de 80% sobre a cualificación global, e cumprirá acadar unha puntuación mínima de 4 para poder sumar a puntuación obtida na avaliación continua.

A avaliación continua terá un valor do 20%, e realizarase sobre actividades do alumnado elaboradas a nivel individual ou grupal nas sesións interactivas, e sobre a base de:

0,5 PUNTOS POR :

.-Asistencia a clases interactivas:

6 asistencias: 0,5 ptos.

5 asistencias: 0,4 ptos.

4 asistencias: 0,3 ptos

3 asistencias: 0,2 ptos.

2 asistencias: 0,1 ptos.

1 asistencia: 0 ptos.

1,5 PUNTOS POR:

.-Elaboración de traballos e / ou exposición dos mesmos na aula

.-Lectura e análise de textos, e / ou visionado e análise de material audiovisual

.-Intervencións, reflexións, e análise sobre cuestións expostas na aula

As actividades realizadas na aula non son recuperables fora das sesións docentes establecidas, agás que a non asistencia está xustificada dentro dos supostos legais establecidos.

Teranse en conta para valorar as actividades anteriores criterios como:

.-Participación activa en clase, tanto espontánea como estruturada, e calidade das mesmas

.-Capacidade creativa

.-Entrega en prazo das activades propostas

A USC é unha Universidade presencial, e o alumnado ten o deber de asistir regularmente ás actividades lectivas programadas.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e as causas polas que se pode xustificar a non asistencia a clase son as establecidas na Regulación que para tal fin aprobou a USC e as normas propias do centro.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación de faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

Nas situacións previstas que imposibilitan manter a dinámica da avaliación continua presencial o alumnado poderá solicitar a dispensa de asistencia, polo procedemento establecido polo centro e nos prazos fixados. Nestas situacións realizaranse as actividades que oportunamente sexan fixadas co correspondente sistema de avaliación.

Os traballos individuais ou grupais realizados polo alumnado terán que ser orixinais. Calquera traballo copiado suporá un suspenso na materia ata a seguinte convocatoria. Para os efectos de avaliación un mesmo traballo non poderá ser utilizado en varias materias, non sendo que as actividades se programen de forma coordinada.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal do alumnado estímase en 99 horas distribuídas como segue:

.-Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

.-Ejercicios: 15 horas

.-Lectura de textos: 15 horas

.-Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas

.-Preparación de exposicións orais: 4 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da asignatura necesario para orientar a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración do coñecemento teórico e práctico, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada da docencia para aclarar e orientar sobre bibliografía necesaria para afondar en aspectos de maior interese para o/a alumno/a.

Observacións

A asignatura pertence á "Materia: Políticas Sociais e Traballo Social" dentro do "Módulo: O contexto Institucional do Traballo Social".

Recoméndase ter cursadas as asignaturas "Historia dos Sistemas de Benestar Social" e "Fundamentos de Política Social".

G3171326 - Prácticas de Investigación en Trabajo Social (Prácticas) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Trabajo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Trabajo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao

Profesorado: Bascuas Jardón, Xoán Carlos
Facal Fondo, Teresa (Coordinadora)
García Álvarez, Purificación
Iglesias Souto, Patricia María

Obxectivos da materia

- Ser capaz de avaliar situacións sociais e recoller, ordear, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.
- Ser capaz de analizar a propia práctica e identificar os seus límites e carencias profesionais, e asumir a responsabilidade da adquisición continuada de coñecementos e destrezas.
- Ser capaz de utilizar adecuadamente la supervisión y sistematizar la práctica.
- Ser capaz de contribuir á promoción de caos prácticas do Trabajo Social participando no desenvolvemento y análise das políticas que se implementan.
- Ser capaz de sintetizar información e liñas de razoamento, e sostener un argumento detallado ao longo do tempo.
- Ser capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e adecuada á audiencia para a que foran preparadas.
- Ser capaz de elaborar e redactar informes de investigación aplicada ao Trabajo Social e traballos académicos e profesionais utilizando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Ser capaz de xestionar dilemas e problemas éticos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

Contidos

Deseño, xestión e execución dunha investigación no ámbito do Trabajo Social: Elaboración do proxecto, recollida, tratamento e análise dos datos; elaboración do informe de investigación.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica:

Cea d`Ancona, M.A. (1996). Metodología cuantitativa. Estrategias y Técnicas de Investigación Social. Madrid: Síntesis S.A.

Corbeta, P. (2008). Metodología y Técnicas de Investigación Social. Madrid: Mc Graw Hill.

López López, M.T. e Santín, D. (Coords.). (2008). Análisis de datos en la Investigación Social de la Familia. Madrid: Cinca.

Rojas, A.J., Fernández, J.S. e Pérez, C. (1998). Investigación mediante encuestas, Fundamentos teóricos y aspectos prácticos. Madrid: Síntesis S.A.

Bibliografía complementaria:

Aguirre, A. (1995). Etnografía. Metodología cualitativa en la investigación sociocultural. Barcelona: Marcombo.

Azofra, M.J. (1999). Cuadernos Metodológicos. Cuestionarios, 26.

Bosch, J.L.C. e Torrente, D. (1993). Cuadernos Metodológicos. Encuestas telefónicas y por correo, 9.

Harvatppoulos, Y., Livan, Y. F. e Sarnin, P.H. (1992). El arte de la encuesta. Bilbao: Deusto.

Hernández, R., Fernández, C. y Baptista, P. 2010 (5ª ed.); Metodología de la investigación. Perú: Mc Graw Hill.

Manzano, V.G., Rojas, A.J. e Fernández, J.S. (1996); Manual para encuestadores. Barcelona: Ariel Practicum.

- Pons, I. (1998). Cuadernos Metodológicos. Programación de la investigación social, 8.
- Rojas, A.J., Fernández, J.S. e Pérez, C. (1998). Investigar mediante encuestas. Fundamentos teóricos y aspectos prácticos. Madrid: Síntesis.
- Rubio, M.J. e Varas, J. (1997). El análisis de la realidad en la investigaciones social. Métodos y técnicas de investigación. Madrid: CCS.
- Sánchez, J.J. (1989). Análisis de tablas de contingencia. Madrid: CIS/Siglo XXI.
- Sierra, R. (1985). Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios. Madrid: Paraninfo.

Competencias

Competencias xerais:

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grado de autonomía.

Competencias específicas:

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

- Saber administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.

- Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das boas prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo.

Competencias transversais:

Capacidade de análise e síntese

- Capacidade de organización e planificación
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de creatividade
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía a utilizar combinará a realización de tres sesións de aula e catro sesións de seguimento, co traballo do alumnado en pequenos grupos fóra da aula, promovendo así a aprendizaxe autónoma e significativa.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia descansa sobre os seguintes aspectos:

1. Asistencia ás sesións de aula e titorías de seguimento.
2. Realización das tarefas necesarias para levar a cabo a investigación, e presentación do borrador do informe final da mesma.
3. Presentación do informe final da investigación.

O profesorado fixará na guía da materia os criterios específicos para a valoración de cada un dos aspectos considerados.

As persoas que teñan concedida dispensa de asistencia tamén realizarán o traballo de investigación. Deberán poñerse en contacto coa coordinadora da materia para establecer como se levará a cabo dita investigación.

Tempo de estudo e traballo persoal

Tarefas de documentación: 47 horas

Traballo de campo. 20 horas

Deseño do proxecto: 30 horas

Elaboración do informe: 50 horas

Total: 147

Recomendacións para o estudo da materia

Para o desenvolvemento do proceso de investigación é necesario partir dos coñecementos teóricos e técnicos que se imparten en clases expositivas e interactivas nas materias de Investigación e Diagnóstico en Traballo Social e Metodoloxía da Investigación Social.

G3171327 – Deseño e Avaliación de Proxectos de Intervención Social (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Puñal Romarís, Mª Elena

Obxectivos da materia

- Ser capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar plans de intervención coas persoas atendidas e outros profesionais negociando o uso de servizos e revisar a eficacia de devanditos plans.
- Ser capaz de usar a tecnoloxía xeral da xestión de proxectos de intervención social: análise, diagnóstico, planificación, execución e avaliación.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crises valorando a súa urxencia, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

Contidos

- A formulación de proxectos de intervención social no proceso de programación.
- Modelos de proxectos de intervención social.
- Elementos constitutivos do deseño de proxectos: Fundamentación, obxectivos, destinatarios, actividades, recursos, orzamento e avaliación.
- A implementación, a execución e a avaliación de proxectos de intervención social. Formulación e análise de indicadores de avaliación.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

García Herrero, G. e Ramírez Navarro, J.L (1996). Deseño y evaluación de proyectos sociales. Zaragoza: Certeza.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Aguilar, M. J. e Ander Egg, E. (1986). Administración y ejecución de programas de Trabajo Social. Buenos Aires: Humanitas.

Aguilar, M. J. e Ander Egg, E. (1990). Administración de programas de Acción Social. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.

Aguilar, M. J. e Ander Egg, E. (1992). Evaluación de Servicios y Programas Sociales. Madrid: Siglo XXI.

Aguilar, Mª J. (2013). Trabajo Social. Concepto y metodología. Madrid: Paraninfo- Consejo General de Trabajo Social

Amezcu, C.e Jiménez, A. (1996). Evaluación de Programas Sociales. Madrid: Díaz de Santos.

- Ander Egg, E. (1981). Metodología del Trabajo Social. Alicante: Instituto de Ciencias Aplicadas. .
- Ander Egg, E. (1991). Introducción a la Planificación (13ª ed.) Madrid: Siglo XXI.
- Ander Egg, E. (2009). Metodologías de acción social. Buenos Aires: Lumen-Humanitas
- Aylwin, N., Jiménez, M. e Quezade, M. (1982). Un enfoque operativo de la Metodología de Trabajo Social. Buenos Aires: Humanitas.
- Beaudelux, E. (1992). Guía metodológica de apoyo a proyectos y acciones para el desarrollo. De la identificación a la evaluación. Madrid: IEPALA.
- Bueno, J.R. (1988). Servicios Sociales: planificación y organización. Valencia: Mestral Universidad.
- Callejo, J. e Viedma, A. (2006). Proyectos y estrategias de Investigación Social: la perspectiva de la intervención. Madrid: McGraw-Hill.
- Carlo, E. Di (1988). Metodología de la Intervención en Trabajo Social. Buenos Aires: Ateneo.
- Cohen, E. y Franco, R. (1993). Evaluación de Proyectos Sociales. Madrid: Siglo XXI.
- Conde, R. (1984). Proceso Metodológico de Trabajo Social. Sen publicar. Granada
- Conde, R. (1998). Trabajo Social Experimental. Valencia: Tirant Lo Blanch.
- Dieguez, A. J. (1987). Planificación y Trabajo Social. Buenos Aires: Humanitas.
- Dieguez, A. J. (coord.) (2002). Diseño y Evaluación de Proyectos de intervención socioeducativa y Trabajo Social comunitario. Buenos Aires: Espacio Editorial.
- Espinoza, M. (1983). Evaluación de Proyectos Sociales. Buenos Aires: Humanitas.
- Espinoza, M. (1984). Programación. Buenos Aires: Humanitas.
- Fernández, T. e Ares, A. (coords.) (2002). Servicios Sociales: Dirección, gestión y planificación. Madrid: Alianza Editorial.
- Gagneten, M.M. (1982). Hacia una metodología de sistematización de la práctica Buenos Aires: Humanitas.
- Hill, R. (1979) Metodología Básica en Servicio Social. Buenos Aires: Humanitas.
- Jacob, A. (1985). Metodología de la Investigación Acción. Buenos Aires: Humanitas.
- Medina, M. E. (1995). Organizar, Planificar y Evaluar en las entidades asociativas, Murcia: F.A.M.D.I.F..
- Perez –Llantada, M.C. y López de la Llave, A. (1999). Evaluación de programas de Salud y Servicios Sociales: Metodología y ejemplo. Madrid: Dykinson.
- Piñeiro, A. (1991). Establecimiento de un sistema de evaluación de los servicios sociales. Indicadores. Valencia: Conselleria de Treball i Seguretat Social.
- Robertis, C. de (1988). Metodología de la Intervención en Trabajo Social. Buenos Aires, Ed. Ateneo.
- ROSSI, P. H e Freeman, H. E (1989). Evaluación. Un enfoque sistemático para programas sociales. México: Trillas.
- Rozas, M. (1998). Una perspectiva teórica metodológica de la intervención en Trabajo Social. Buenos Aires: Espacio Editorial.
- Rueda, J. M. (1993). Programar, Implementar proyectos y Evaluar. Instrumentos para la acción. Zaragoza: Certeza.
- Sarasola, J.L., Malagón, J.L. e Barrera, E. (2010). Mediación: Elaboración de proyectos. Madrid: Tecnos.
- Tobon, M. C. Rottier, N. e Manrique, A. (1986). La práctica profesional del trabajador social. Buenos Aires: Humanitas

Competencias

COMPETENCIAS XENÉRICAS:

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.
- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.
- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grado de autonomía.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o subministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas ao obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.
- Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de toma de decisións
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de creatividade
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas e interactivas e o traballo persoal.

Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma y que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura realízase mediante unha avaliación continua e a realización de probas parciais e exame final.

Realizaranse probas escritas eliminatorias da materia, no caso de non superalas ou non presentarse a elas se a avaliación nas convocatorias finais de exames. As probas parciais superadas gárdanse para as convocatorias finais do curso, pero non para cursos posteriores.

As probas escritas e exame final teñen un peso do 65% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 35%.

É necesario acadar a puntuación mínima de Apto nas probas parciais e exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua.

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 3,5 ptos.

- Asistencia ás clases: 1,3 ptos. (Clases expositivas: 0,7 e clases interactivas: 0,6).
- Tarefas prácticas: 2,2

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases, especifícase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa práctica e por días de asistencia a clases

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumnado ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nos ensinos adaptados ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir as clases e teña concedida dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposición: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para situar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese.

Recomendacións previas: Ter cursada a asignatura de Investigación e Diagnose en Traballo Social.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Iglesias Souto, Patricia María

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender as relacións entre a situación social das persoas e o sistema de xénero, e adquirir os valores que promoven os principios de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres.
- Ser capaz de identificar e avaliar as situacións e circunstancias que representan un risco e elaborar estratexias para promover cambios que eviten calquera perigo.
- Ser capaz de traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as necesidades derivadas das situacións de malos tratos.
- Coñecer e comprender as medidas de protección e integración da vítima e os seus mecanismos de defensa, así como o marco xurídico de referencia.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial dende a perspectiva de xénero.
- Ser capaz de apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social.

Contidos

BLOQUE I: CONSTRUCCIÓN SOCIAL DO XÉNERO E PERSPECTIVA DE XÉNERO

Tema 1. Socialización do xénero e desigualdades sociais

Tema 2. A introdución da perspectiva de xénero nos servizos sociais

BLOQUE II: IGUALDADE DE OPORTUNIDADES

Tema 3. Conceptos básicos en torno á igualdade

Tema 4. Políticas para a igualdade de oportunidades

BLOQUE III: PREVENCIÓN E INTERVENCIÓN EN VIOLENCIA DE XÉNERO

Tema 5. Violencia de xénero: concepto, tipos, marco xurídico e situación actual

Tema 6. Sensibilización, prevención e intervención en violencia de xénero

BLOQUE IV: MULLERES EN SITUACIÓN DE EXCLUSIÓN SOCIAL

Tema 7. Intervención con mulleres en situación de exclusión social

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA:

- Amador, L.V. e Monreal, M.C. (2010). Intervención social y género. Madrid: Narcea.
- Jacobson, N. e Gottman, J. (2001). Hombres que agreden a sus mujeres. Cómo poner fin a las relaciones abusivas. Barcelona: Paidós.
- López, I. (2007). El enfoque de género en la intervención social. Recuperado de

www.cruzroja.es/pls/portal30/docs/PAGE/2006_3_IS/BIBLIOTECA/MANUAL%20DE%20G%20C9NERO223808.PDF

- Moreno, J. L. e Triguero, L.A. (2009). La víctima de violencia de género y su modelo de protección social. Madrid: Ministerio de Igualdad.
- Secretaría Xeral de Igualdade. (2007). Guía de actuación ante a violencia de xénero para as = os profesionais dos servizos sociais. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Titley, G. (Ed.). (2011). Las cuestiones de género son importantes. Manual sobre cómo abordar la violencia de género que afecta a los jóvenes. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad.
- Walker, L. (2012). El síndrome de la mujer maltratada. Bilbao: Desclee de Brouwer.

COMPLEMENTARIA:

- Gállego, F. (2009). Mi chico me pega pero yo le quiero. Guía para ayudar a una chica joven que sufre malos tratos de su pareja. Madrid: Pirámide.
- Instituto de la mujer (2009). Violencia contra las mujeres. Madrid: Ministerio de igualdad.
- Instituto de la mujer (2008). Guía de intervención ante la publicidad sexista. Recuperado de <http://www.inmujer.gob.es/observatorios/observIgualdad/estudiosInformes/docs/012-guia.pdf>
- Instituto de la mujer (2010). La salud laboral de las mujeres. Madrid: Ministerio de igualdad.
- Marcos, L.(Ed.). (2006). Explotación sexual y trata de mujeres. Madrid: Ed. Complutense.
- Martínez, L. e Corral, A.M. (2010). La trata con fines de explotación sexual: Madrid: Instituto de la mujer.
- Matud, M.P., Padilla, V. e Gutiérrez, A.B. (2005). Mujeres maltratadas por su pareja. Guía de tratamiento psicológico. Madrid: Minerva Ediciones.
- Seoane, L. (2012). Violencia de pareja hacia las mujeres en población adolescente y juvenil y sus implicaciones en la salud. Recuperado de http://www.uah.es/otros/iguales/Documentos/Informe_Violencia_adolescentes.pdf
- Setién, M.L. e Silvestre, M. (Eds.). (2003). Problemas de las mujeres, problemas de sociedad. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Simón, M.E. (2008). Hijas de la igualdad, herederas de injusticias. Madrid: Narcea.
- Villar, A. (Dir.). (2010). Mujeres y mercado laboral en España. Cuatro estudios sobre discriminación salarial y la segregación laboral. Bilbao: Fundación BBVA.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta asignatura son as seguintes:

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e á multiculturalidade.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.

- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende conxugar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas, e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado.

As actividades presenciais expositivas co grupo clase completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar os conceptos básicos, orientar a realización do traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a afondar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica e a elaborar e presentar informes. A concreción das tarefas que se requiran así como do material necesario, serán presentados ao alumnado nas correspondentes interactivas.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia inclúe:

- a) Unha avaliación continua a través da asistencia, a participación e a realización de traballos nas sesións interactivas. A avaliación continua terá un peso do 30% sobre o total.
- b) A realización dun exame sobre os contidos teóricos e prácticos impartidos, ao que corresponderá o 70% do peso da cualificación final.

Observacións:

1. Para poder realizar o exame teórico na convocatoria ordinaria o alumnado deberá ter acreditada a asistencia a un mínimo do 80% das clases interactivas. A ausencia inxustificada ás clases interactivas conleva a imposibilidade de presentar os traballos correspondentes ás mesmas (tanto na convocatoria ordinaria como na de recuperación).
2. A nota correspondente á asistencia ás sesións interactivas é irrecuperable.
3. Para superar a materia será imprescindible ter aprobado o exame teórico.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá un sistema de avaliación alternativo ao anterior. Dito sistema constará dunha proba escrita sobre os contidos teóricos (70%) e a realización de traballos que se estipularán oportunamente (30%).

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Outras tarefas propostas: 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dado o carácter optativo da asignatura e a súa ubicación no plan de estudos, non se indican requisitos previos para a súa superación. Non obstante, é importante que o alumnado se implique activamente dende o comezo na dinámica de funcionamento da materia para poder superala con éxito. Igualmente, recoméndase unha abordaxe comprensiva e significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Iglesias Souto, Patricia María

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas maiores.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con persoas maiores para promover cambios e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para intervenir con maiores.
- Ser capaz de identificar situacións sociais de risco.
- Ser capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención dende o traballo social.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte a necesidades das persoas maiores.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo acción para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no ámbito dos maiores.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención dende o Traballo Social con persoas maiores.

Contidos

- I. As persoas maiores: perspectiva histórica e delimitación conceptual.
- II. Aspectos básicos da intervención con persoas maiores.
- III. A valoración das necesidades das persoas maiores.
- IV. Persoas en situación de dependencia.
- V. Alzheimer e outras demencias.
- VI. Envellecemento activo.
- VII. Persoas maiores vítimas de malos tratos.
- VIII. O fin da vida: morte e dó.

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA:

- Castañeda, P.J. (2009). Vejez, dependencia y salud. Madrid: Pirámide.
- Decalmer, P. e Glendenning, F. (2000). El maltrato a las personas mayores. Barcelona: Paidós.
- Delicado, M.V. (Coord.). (2011). Sin respiro. Cuidadores familiares: calidad de vida, repercusión de los cuidados y apoyos recibidos. Madrid: Talasa.
- Fernández-Ballesteros, R. (Dir.) (2001). Gerontología Social. Madrid: Pirámide.
- Leturia, M. e Uriarte, A. (1998). Intervención psicosocial en gerontología. Manual práctico. Madrid: Cáritas.
- Letura, F.J., Yanguas, J.J., Arriola, E. e Uriarte, A. (2001). La valoración de las personas mayores: evaluar para conocer, conocer para intervenir. Madrid: Cáritas.
- Martín, M. (Ed.). (2003). Trabajo Social en Gerontología. Madrid: Síntesis.

- Moya, A. e Barbero, J. (2005). Malos tratos a personas mayores: Guía de actuación. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Organización Mundial de la Salud. (2002). Envejecimiento activo: un marco político. Revista Española de Geriatría y Gerontología, 37(S2), 74-105.
- Pérez, V., Musitu, G. e Moreno, D. (2011). Familiares cuidadores de mayores. Una ardua y silenciosa labor. Madrid: Dykinson, SL.
- Pinazo, S. e Sánchez, M. (Dirs.). (2005). Gerontología. Actualización, innovación y propuestas. Madrid: Pearson.
- Xunta de Galicia. (2003). Preguntas arredor do Alzheimer. Santiago de Compostela: Autor.

COMPLEMENTARIA:

- Belsky, J.K. (2001). Psicología del envejecimiento. Madrid: Paraninfo.
- Carretero, S., Garcés, J., Ródena, F. e Sanjosé, V. (2006). La sobrecarga de las personas dependientes. Análisis y propuestas de intervención psicosocial. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Delgado, A.M., Oliver, R. e De Heredia, I.B. (2010). Vejez, discapacidad y dependencia. Barcelona: Bosch.
- Gálvez, J. (Coord.). (2009). Mayores activos. Propuestas para una actividad física saludable. Madrid: MAD SL.
- García Sánchez, E. (2009). La dependencia y los mayores. Albacete: Altaban.
- Giró, J. (Coord.). (2009). Envejecimiento, tiempo libre y gestión del ocio. Logroño: Universidad de la Rioja.
- Imsero (2005). Cuidados a las personas mayores en los hogares españoles. El entorno familiar. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Kane, R.A. e Kane, R.L. (1993). Evaluación de las necesidades en los ancianos. Barcelona: Fundación Caja Madrid.
- Rogero-García, J. (2009). Distribución en España del cuidado formal e informal a las personas de 65 y más años en situación de dependencia. Revista Española de Salud Pública, 83, 393-405.
- Touza, C. (Dir.). (2009). Personas mayores en riesgo. Detección del maltrato y la autonegligencia. Madrid: Pirámide.
- Triadó, C. e Villar, F. (Coords). (2006). Psicología de la vejez. Madrid: Alianza Editorial.
- Xunta de Galicia. (2010). Plan galego das persoas maiores. Plan actuación social Galicia 2010-2013. Horizonte 2015. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

Competencias

Segundo o Plan de Estudos do Grao en Traballo Social, as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende combinar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado.

As actividades presenciais expositivas co grupo clase completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar conceptos básicos, orientar a realización de traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a afondar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica, e a elaborar e presentar informes.

A concreción das tarefas que se requiran, así como do material necesario serán presentados ao alumnado nas correspondentes interactivas.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia inclúe:

a) Unha avaliación continua a través da asistencia, a participación e a realización de traballos nas sesións interactivas. A avaliación continua terá un peso do 30% sobre o total.

b) A realización dun exame sobre os contidos teóricos e prácticos impartidos, ao que corresponderá o 70% do peso da cualificación final.

Observacións:

1. Para poder realizar o exame teórico na convocatoria ordinaria, o alumando deberá ter acreditada a asistencia a un mínimo do 80% das clases interactivas.

2. Para poder superar a materia será imprescindible ter superado o exame teórico.

O alumando que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá un sistema de avaliación alternativo ao anterior. Dito sistema constará dunha proba escrita sobre os contidos teóricos (80%) e a realización dun traballo titorizado sobre algún/s dos temas estudados (20%).

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 24 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dado o carácter optativo da asignatura e a súa ubicación no plan de estudos, non se indican requisitos previos para a súa superación. Non obstante, é importante que o alumnado se implique activamente desde o comezo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito. Igualmente, recoméndase unha abordaxe comprensiva y significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171350 –Traballo Social e Adiccións (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2014/2015

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**
- **Horas ECTS**
- Clase Expositiva: 27.00
- Clase Interactiva Seminario: 18.00
- Horas de Titorías: 3.00
- **Total: 48.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao

Profesora: Ínsua Olveira, Helena

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas con adiccións.
- Ser capaz de identificar e valorar as necesidades sociais relacionadas cos problemas de adiccións e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e as estratexias de atención e apoio pertinentes en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde en relación ás adiccións que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco e protección no campo das adiccións.
- Coñecer e ser capaz de avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no campo das adiccións.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con persoas con adiccións.
- Ser capaz de aplicar métodos, modelos e técnicas de Traballo Social na intervención con persoas con adiccións.

Contidos

- .- CONTEXTUALIZACIÓN DAS DROGAS EN ESPAÑA E EN GALICIA
- .- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS. PLAN DE CONDUCTAS ADICTIVAS EN GALICIA
- .- CONCEPTOS BÁSICOS EN DROGODEPENDENCIAS (DEFINICIÓN DE DEPENDENCIA, TOLERANCIA , SÍNDROME DE ABSTINENCIA, DESINTOXICACIÓN ETC)
- .- SUSTANCIAS DE CONSUMO MÁIS UTILIZADAS NA ACTUALIDADE (HEROINA, COCAINA, ALCOL, CANANBIS, BENZODEACEPINAS..). PROBLEMAS E CARACTERÍSTICAS MAIS IMPORTANTES
- .- RESPOSTA ASISTENCIAL ANTE AS DROGODEPENDENCIAS. PROGRAMAS DE TRATAMENTO. O CIRCUÍTO TERAPÉUTICO. PROGRAMAS E MODALIDADES DE TRATAMENTO AMBULATORIO
- .- A COMUNIDADE TERAPÉUTICA. DEFINICIÓN. CARACTERÍSTICAS, POBOACIÓN RECEPTORA, ACTIVIDADES E TIPOS DE ALTA
- .- O PROGRAMA SEMIRRESIDENCIAL (CENTRO DE DÍA). DEFINICIÓN, CARACTERÍSTICAS, POBOACIÓN RECEPTORA, ACTIVIDADES E TIPOS DE ALTA .

- .- ROL DO TRABALLADOR /A SOCIAL NAS DROGODEPENDENCIAS. A INTERVENCIÓN SOCIAL E O PROGRAMA DE INCORPORACIÓN SOCIAL INDIVIDUALIZADO
- .- ADICIÓN ÁS NOVAS TECNOLOXÍAS
- .- PREVENCIÓN EN DROGODEPENDENCIAS. MODELOS DE PREVENCIÓN EN REDUCCIÓN DE RISCOS E OBXECTIVOS
- .- FACTORES DE RISCO E DE PROTECCIÓN ANTE O CONSUMO DE SUSTANCIAS
- .- PROGRAMAS DE PREVENCIÓN DE RISCOS CON XOVENES. ALGÚNS EXEMPLOS PRÁCTICOS
- .- DROGODEPENDENCIAS NO MEDIO PENITENCIARIO. PROGRAMA XURÍDICO PENAL
- .- PROTOCOLOS DE ACTUACIÓN CON XESTANTES DROGODEPENDENTES, MENORES DROGODEPENDENTES E COLECTIVOS ESPECÍFICOS.

Bibliografía básica e complementaria

- Becoña, E.(2003). Bases científicas de la prevención en drogodependencias. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.
- Becoña, E. (2004). Monografía del tabaco. Revista adicciones, 16, supl. 2.
- Colegio Oficial de Trabajadores Sociales (2003). Manual para el Trabajo Social de Acompañamiento. Madrid: Autor.
- Comisión Asesora para o desenvolvemento do programa de prevención do consumo de drogas. (1993). Prevención en drogodependencias. Santiago de Compostela: Consellería de Sanidade.
- Cruz Roja (2002). Integración Sociolaboral de personas drogodependientes. Propuesta y puesta en marcha de un modelo. Madrid: Autor.
- Gutiérrez Resa, A. (2007). Drogodependencias y Trabajo Social. Madrid: Ediciones académicas.
- Isorna, M e Saavedra, D. (2012). Prevención de drogodependencias y otras conductas adictivas. Madrid: Pirámide.
- Lei 2/1996, de 8 de maio, de Galicia sobre Drogas. Diario Ofoicial de Galicia, 100, do 22 de maio de 1996.
- Ministerio de Sanidad y Consumo. (2007). Informes de la Comisión Clínica. Cocaína. Madrid: Autor.
- Ministerio de Sanidad y Consumo. (2007). Informes de la Comisión Clínica. Alcohol. Madrid: Autor.
- Ministerio de Sanidad y Consumo. (2009). Informes de la Comisión Clínica. Canabis. Madrid: Autor.
- Ministerio de Sanidad y Consumo. (2009). Informes de la Comisión Clínica. Heroína. Madrid: Autor.
- Ministerio de Sanidad y Política Social. (2009) Estrategia del Plan Nacional sobre Drogas 2009/2016. Madrid: Autor.
- Subdirección Xeral de Saúde Mental e Trastornos Adictivos (2012). O circuito terapéutico nas conductas adictivas. Madrid: Pirámide.
- Torres, M.A. (2009). Historia de las Adicciones en la España contemporánea. Madrid: Socidrogalcohol e Ministerio de Sanidad y Consumo.

Competencias

COMPETENCIAS XENÉRICAS:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención con persoas

con condutas aditivas

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

DOCENCIA EXPOSITIVA: a profesora encargada da materia fará unha exposición dos contidos das materias para todo o alumnado.

DOCENCIA INTERACTIVA:

- Análise e reflexión na aula, de forma individual ou en grupos reducidos sobre artigos e material bibliográfico
- Traballos individuais e grupais sobre supostos prácticos e a forma de intervir coas persoas drogodependentes
- Visionado de vídeos e documentais relacionados coa materia

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura basease na realización de exames e avaliación continua.

O exame terá un peso do 75% sobre a cualificación global polo que o peso da avaliación continua é do 25%, e nesta contéplase: a asistencia a clases e tarefas prácticas.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, estas tarefas poden compensarse coa elaboración de traballos e exercicios que sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumno ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA: o sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na normativa de asistencia a clases nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (acordo do consello de goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir a clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

.- ESTUDIO AUTÓNOMO INDIVIDUAL OU EN GRUPO : 50

.-EXERCICIOS . 15 HORAS

.- LECTURA DE TEXTOS : 10 HORAS

.- ELABORACIÓN DE TRABALLOS, VISUALIZACIÓN DO MATERIAL : 20 HORAS

.- OUTRAS TAREFAS PROPOSTAS :4

TOTAL DE HORAS : 99

Recomendacións para o estudo da materia

Completar a formación práctica nun Centro de Condutas aditivas ou nun recurso de drogodependenzas.